

הלכות שליח ציבור/הרב חננאל עמי ישראל זייני

מינוי שליח ציבור קבוע

- א. טוב לכתחילה למנות שליח ציבור קבוע בשכר, ודבר זה מונע מחלוקות ובעיות אחרות. אולם אין איסור בכך שלא יהיה ש"ץ קבוע.
- ב. ש"ץ ציבור קבוע צריך להיות אדם ירא שמים, עניו ומקובל על הציבור, בעל קול נעים, יודע להתפלל [כחזן] ורגיל לקרוא בתורה נביאים וכתובים [כדי שלא יגמגם]. ואם אין מישהו שיש בו את כל המידות האלו, יש לחפש אדם ירא שמים היודע להתפלל.
- ג. אדם שעבר עבירות חמורות בפרהסיא, אע"פ שחזר עליהן בתשובה – אין למנות אותו לכתחילה להיות ש"ץ.
- ד. אין למנות כש"ץ קבוע אדם שאין לו זקן מלא, מפני כבוד הציבור. ואדם שהגיע לגיל עשרים, שהוא הגיל שבדרך כלל מתמלא זקנו של אדם, אע"פ שלא התמלא זקנו, יכול להיות חזן. ואם אין אדם אחר היודע להיות חזן – כל מי שהוא בר-מצוה כשר להיות חזן.
- ה. אין למנות לש"ץ, אדם שאנו מדייק בקריאה.
- ו. ש"ץ קבוע יכול להיות החזן, גם בלי שיקראו לו לעלות לתיבה.
- ז. אין לפטר חזן ע"פ שמועות שהוא עובר עבירות. אלא ע"פ עדות ברורה.
- ח. ש"ץ המנבל את פיו, יש להזהיר אותו. ואם אינו שומע, יש לפטר אותו.

ש"ץ שאינו קבוע

- ט. גם ש"ץ ציבור שאינו קבוע צריך להיות אדם ירא שמים, ויודע להתפלל. וטוב שיהיה גם עניו ומקובל על הציבור, בעל קול נעים, ורגיל לקרוא בתורה נביאים וכתובים.
- י. מותר לעיתים, לפי הצורך, להעלות בחור מגיל 13 להיות ש"ץ. אך אין לעשות זאת בצורה קבועה, חוץ מבישיבה תיכונית וכדומה, שכל הציבור מורכב מבחורים צעירים.
- יא. גר-צדק יכול להיות ש"ץ.
- יב. סגי-נהור יכול להיות ש"ץ, אם הוא יודע את התפילה בע"פ. אבל אינו יכול להיות בעל-קורא.
- יג. אין לאדם להיות ש"ץ, בניגוד לרצון הציבור. ואדם שעולה בכח להיות ש"ץ, אין לענות אמן אחרי ברכתיו.

חיוב

- יד. ע"פ דברי חז"ל אדם שאביו או אמו נפטרו, אם עולה להיות ש"ץ, בכך שאומר קדיש קדושה ו"ברכו" הוא מזכה את הוריו.
- טו. ע"פ זה נהגו במספר קהילות, שאבל עולה להיות ש"ץ במשך 11 חודש מפטירת אביו או אמו. כיון שהתרבו האבלים, חילקו חכמי ישראל את אמירת הקדישים בין האבלים [כפי שנוהגים בכמה מקהילות אשכנז]. כאשר התרבו האבלים וגם פתרון זה לא הספיק, תקנו החכמים שכל האבלים יאמרו קדיש יחד.
- טז. בימינו שכל האבלים אומרים קדיש יחד, אין טעם בכך שכל אבל יעלה להיות ש"ץ במשך 11 חודש, ביחוד כאשר הוא לא יודע להיות ש"ץ.
- יז. ביום הפטירה עצמו, על כל פנים יש להעלות לשליחות ציבור, אדם שאביו או אמו נפטרו ביום זה.
- יח. אם יש שני אבלים הרוצים להיות שליחי ציבור, מי שהקהל רוצה בו כש"ץ – יהיה ש"ץ. וזכות הוויתור ליהודי אחר, גדולה מזכות התפילה עצמה.
- יט. אין להעלות אבל [בשנת האבל] לתפילה, בכל יום שאין אומרים בו תחנון.

דיני שליחות ציבור

- כ. לא יעלה אדם להיות ש"ץ, אם לא שבקשו ממנו להיות ש"ץ.
- כא. מי שבקשו ממנו להיות ש"ץ, יסרב פעם אחת. בפעם השניה, יכין את עצמו להיות חזן, ובפעם השלישית שיבקשו ממנו – יעלה. אבל אם תלמיד חכם בקש ממנו להיות ש"ץ, לא יסרב ויעלה מיד.
- כב. אין לסרב להיות ש"ץ, בשעה שהציבור ממתין.
- כג. מותר להיות ש"ץ עם חולצה בעלת שרזול שאינו מכסה את המרפק, אך אין להיות ש"ץ בלי שרוולים כלל.
- כד. מותר להיות ש"ץ עם סנדלים, ואסור להיות ש"ץ יחף חוץ מת"ב ויוה"כ.
- כה. אין לפסול אדם עם סנדלים או עם חולצה קצרה מלהיות חזן או בעל-קורא.
- כו. אין להיות ש"ץ עם בגדים קרועים או מלוכלכים.
- כז. אין להשתמש במנגינות של עבודה זרה או של שירים לא צנועים לתפילה. וכן אין להשתמש במנגינות של שירים המסיחים את דעתו של המתפלל מן התפילה.
- כח. ש"ץ המאריך בתפילה כדי שישמעו אותו, הרי זה מגונה. ואם עושה כך לשם שמים, אינו מגונה, ואף על פי כן אין לעשות כך, מפני טורח ציבור. שרבים הם בתי הכנסת בימינו שהתרוקנו מצעירים, בצורה זו.

